

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ» МОЗ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

**Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю, присвяченої пам'яті ректора, члена-
кореспондента НАМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука**

**«РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»
У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ
ОСВІТІ УКРАЇНИ»
(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України
за допомогою відеоконференц-зв'язку)**

**21-22 травня 2015 року
м. Тернопіль**

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2015

<i>В. О. Полясний, В. І. Ткачук</i> РЕАБІЛІТАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАТЬ У СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	213
<i>О. Б. Приходько, В. І. Павліченко, Т. І. Ємець</i> ПРО ПІДГОТОВКУ БАКАЛАВРІВ МЕДИЦИНИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА ПАРАЗИТАРНИХ ІНВАЗІЙ»	214
<i>О. В. Рибак, Р. С. Дармограй</i> АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ	215
<i>О. А. Рубан, Л. М. Хохлова, Ю. С. Маслій</i> ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ВИВЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ	215
<i>А. В. Самко, В. С. Доля, В. І. Мозуль</i> ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРОВІЗОРІВ	217
<i>А. О. Світлицький</i> ОПТИМІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ЯК ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТА	218
<i>Л. І. Сидорчук</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОБІОЛОГІЯ, ВІРУСОЛОГІЯ ТА ІМУНОЛОГІЯ» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	220
<i>Г. О. Сирова, С. В. Андрєєва, В. О. Макаров, О. Л. Левашова</i> ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЬ З ХІМІЇ НА ПІДГОТОВЧИХ КУРСАХ ХНМУ	221
<i>В. К. Сирцов, О. А. Рижов, О. Г. Алєєва, І. В. Сидорова, Г. А. Зідрашко</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА КАФЕДРАХ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ МЕДИЧНИХ ВНЗ	223
<i>О. В. Сілкова</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ, МЕДИЧНОЇ І БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ В УМОВАХ ЄКТС	225
<i>А. М. Скрипніков, В. М. Новіков, С. О. Білоконь, Л. В. Буря, О. К. Прилуцький</i> ПРО ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ СЕРЕД ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ	227
<i>Л. В. Сливка</i> ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»	228
<i>В. М. Соколенко, Л. Е. Весніна, К. Є. Юдіна</i> КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ	228
<i>Т. В. Сорокман, Г. Д. Несторяк</i> ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР МАГІСТРІВ	229
<i>Т. В. Стоєва, К. О. Гурієнко, К. О. Лосєва, С. В. Прохорова</i> МЕТОДИ ПОКРАЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ 6 КУРСУ ДО СКЛАДАННЯ ЛІЦЕПІЗІЙНОГО ІНТЕГРОВАНОГО ІСПИТУ «КРОК-2»	230
<i>І. Р. Тимофійчук, С. Б. Семененко, Л. Д. Борейко, Л. А. Роман, К. В. Слободян, А. В. Марущак</i> РОЛЬ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ГУРТКІВ В УСПІШНІЙ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ І ПОСИЛЕННІ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ	231
<i>М. Тишковець, А. Пришляк, І. Гавришак, І. Драч, О. Новіцька</i> ЕТНОЗНАННЯ В КУРСІ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ВНЗ	232
<i>А. В. Ткач</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	233
<i>Л. Д. Тодоріко, А. Д. Тодоріко, І. О. Сем'янів, С. О. Батрановська</i> ПЕДАГОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	234
<i>Л. М. Унгурян, О. І. Бєляєва, Н. А. Прилико, В. С. Біліченко</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	235
<i>Л. М. Унгурян, О. І. Бєляєва, Н. А. Прилико, І. В. Ольхова</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ (ECTS)	236
<i>В. І. Федів, О. І. Олар, О. Ю. Микитюк</i> МЕДИЧНА І БІОЛОГІЧНА ФІЗИКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ОСВІТИ ЛІКАРЯ	236

митися не тільки з його загальною будовою, вони можуть досконально вивчити будь-яку структуру, простежити як відбуваються різні фізіологічні процеси (дихання, рух їжі по травній системі, циркуляція крові по судинах).

При використанні сучасних технічних засобів значно змінюється роль педагога і студента, характер самого навчального процесу, його метод і зміст. Інформаційні комп'ютерні технології дозволяють індивідуалізувати та активувати освітній процес навіть в рамках колективного навчання. Вони володіють багатими виховними можливостями, привчають до акуратності, уваги, організованості.

У структурі готовності педагога до використання інформаційних комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі можна виділити такі компоненти: *мотиваційний* (адекватне уявлення про роль інформаційних технологій в сучасному суспільстві, розуміння цілей, завдань інформатизації освіти, бажання активно брати участь у цьому процесі). *Цільовий* (чітке уявлення про цілі і можливості використання цих технологій у процесі викладання конкретної дисципліни). *Інформаційний* (знання сучасних цифрових освітніх ресурсів, їх освітніх і виховних можливостей, психолого-педагогічних особливостей та способів використання). *Діяльнісний* (уміння працювати з різними електронними засобами, створювати власні продукти навчального призначення).

Для реалізації сучасних освітніх завдань недостатньо використання продуктів, створених професійними видавництвами. Постійно виникає необхідність розробляти власні навчальні електронні продукти (інформаційно-довідкові матеріали, фотографії, статті, малюнки, фільми, презентації).

Роль студента зростає у міру переходу від пасивних до активних та інтерактивних методик. За допомогою інтерактивних методик всі учасники освітнього процесу - і викладачі, і студенти є суб'єктами навчання і взаємодіють один з іншим. Більшість студентів володіють комп'ютерними знаннями, достатніми для використання тестових і тренажерних систем в процесі навчання. Багато студентів мають рівень володіння інформаційними технологіями для участі в процесі створення навчальних матеріалів. Підготовка студентами презентацій за темами занять, за темами навчально-дослідних і науково-дослідних робіт є прикладом активного залучення їх у процес навчання.

Висновки. Застосування сучасних освітніх та інформаційних технологій у навчальному процесі сприяє удосконаленню форм і методів навчання, інтенсифікації навчального процесу, активізації самостійної роботи студентів і виконання наукових досліджень. Досвід застосування різних методик, спрямованих на підвищення ефективності навчання, показує, що кожна з них виконує свою конкретну дидактичну функцію і тільки комплексне їх використання наближає до поставленого завдання – формування у майбутніх лікарів образного об'ємного клінічного мислення.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ, МЕДИЧНОЇ І БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ В УМОВАХ ЄКТС

О. В. Сілкова

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Бурхливий ріст обсягу інформації, який стає характерною рисою сьогодення, ставить зовсім нові вимоги до обсягу знань випускників вищих медичних навчальних закладів, а отже, і до змісту навчання в цих закладах. Терміни навчання збільшувати не можна, а складність навчальних програм близька

Література

1. Алиева Е. Г. Применение новых форм визуализации учебного материала в преподавании морфологических дисциплин в медицинских ВУЗах / Елена Геннадиевна Алиева // Укр. Морфологічний альманах. – Т. 6, № 1. – Луганськ, 2008. – С. 123-128.
2. Бенюк В. О. Впровадження сучасних освітніх технологій в навчальний процес вищих медичних закладів України / В. О. Бенюк, О. А. Диндар, Т. Р. Никонюк, О. А. Щерба // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конференції, присв. 55-річчю Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського «Впровадження нових технологій за кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ III-IV рівнів акредитації». – Медична освіта. – № 3 (додаток). – 2012. – С. 20-22.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради, 2014. – № 37-38, ст. 2004. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Колесник Ю. М. Місце тестування в системі моніторингу якості освіти Запорізького державного медичного університету / Ю. М. Колесник, Ю. М. Нерянов, В. А. Візір, О. В. Деміденко // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конференції, присв. 55-річчю Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського «Впровадження нових технологій за кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ(Ф)НЗ III-IV рівнів акредитації». – Медична освіта. – № 3 (додаток). – 2012. – С. 77-80.
5. Сирцов В.К. Аналіз викладання медико-біологічних дисциплін за спеціальностями «Лікувальна справа» і «Педіатрія» в Запорізькому державному медичному університеті в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу / В. К. Сирцов, Ю. М. Нерянов, О. Г. Алієва, І. В. Сидорова, Г. А. Зідрашко // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнародною участю «Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України», 15-16 травня 2014 р., м. Тернопіль. – Тернопіль : ТДМУ «Укрмедкнига», 2014. – С. 358-362.
6. Сирцов В. К. Сучасні технології навчання у викладанні морфологічних дисциплін в медичних ВНЗах / В. К. Сирцов, О. Г. Алієва, І. В. Сидорова, О. І. Потоцька, Г. А. Зідрашко // Матеріали Всеукр. наук.-метод. відеоконференції з міжнародною участю «Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2013», 10-11 жовтня 2013 р., м. Запоріжжя. – Запоріжжя, 2013. – С. 73-74.
7. Чайковський Ю. Б. Перспективні напрямки впровадження інноваційних освітніх технологій у вищих медичних навчальних закладах / Ю. Б. Чайковський, О. І. Ільченко, Т. В. Козицька, О. В. Храпай // Українська педагогічна наука у контексті сучасних цивілізаційних процесів: міжнародні педагогічні читання, 20-21 жовтня 2011 р. : тези доп. – Т. III. – 2011. – С. 181-183.

до граничної. У зв'язку з цим одним з найбільш дієвих способів, що забезпечують підвищення ефективності і якості підготовки фахівців у сучасних умовах, є побудова процесу навчання за рахунок збільшення часу на самостійну роботу студентів (СРС) (50-70% навчального часу). В умовах скоро-

чення аудиторних годин відбувається переорієнтація процесу навчання з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форми.

Концепція самостійної роботи студентів в умовах упровадження Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) спрямована на розвиток особистості майбутнього фахівця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до практичних вимог сьогодення [1].

Необхідною умовою впровадження ЄКТС в організацію навчального процесу є розробка науково-методичного супроводу СРС та організаційно-методичного забезпечення індивідуальної роботи студентів, що є провідною метою діяльності кафедр.

Самостійна робота студента визначається як орієнтована на особистість педагогічна взаємодія суб'єктів навчання у ВНЗ, метою і мірою ефективності якої є формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Індивідуальна робота студента (ІРС) розуміється як один із основних компонентів навчальної діяльності студента, що сприяє реалізації творчих можливостей студентів, розвитку їхніх здібностей та пізнавальної активності [2].

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/2 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

Зміст СРС полягає в науково обґрунтованій системі дидактично і методично оформленого навчального матеріалу і визначається з урахуванням структурно-логічної схеми підготовки фахівців, яку відображено в освітньо-професійній програмі та робочому навчальному плані. За таких умов для кожної навчальної дисципліни визначається комплекс компетенцій (знання, вміння, навички, здібності), які формуються змістом навчальної дисципліни та технологіями навчання у вищому закладі освіти.

Зміст самостійної роботи студента у форматі конкретної дисципліни визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Вимоги до змісту СРС визначаються кафедрою відповідно до ОКХ.

На кафедрі медичної інформатики, медичної і біологічної фізики використовуються такі види завдань СРС:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;

- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що передбачені для самостійного опрацювання з метою реферування, анотовування, складання тезисного плану, конспекту тощо;

- реферування першоджерел;

- аналіз, синтез, порівняння, узагальнення явищ, фактів, закономірностей, викладених у друкованих джерелах інформації, з метою підготовки відповідей на поставлені напередодні запитання;

- складання таблиць, графіків, ілюстрацій; виконання графічних робіт;

- підготовка до проведення та захисту лабораторних (практичних) робіт;

- розв'язання і письмове оформлення задач, схем, діаграм, інших робіт графічного характеру;

- підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів;

- виконання домашніх завдань, домашніх модульних робіт;

- підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, написання модульних контрольних робіт, іспитів тощо);

- підготовка наукових доповідей, анотацій, статей, тез;

- виконання підготовчих, інформаційних самостійних робіт;

- робота з пошуковими системами мережі Інтернет.

Індивідуальні завдання для студентів з медичної і біологічної фізики (реферати, контрольні роботи, аналіз практичних, проблемних ситуацій, проекти, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, участь в олімпіадах) сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

Обов'язкове виконання розрахунково-графічної роботи (РГР) з медичної інформатики передбачає вирішення конкретної практичної навчальної задачі з використанням відомого, а також самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Основну частину розрахункової роботи складають розрахунки, які можуть супроводжуватися ілюстративним матеріалом: графіками, векторними діаграмами, гістограмами тощо. Основну частину РР складає графічний матеріал, виконаний відповідно до чинних нормативних вимог.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з даної дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять у тижневе аудиторне навантаження студента. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

Викладачами кафедри розроблені:

- детальні методичні рекомендації щодо виконання завдань, термінів опрацювання інформації, перевірки результатів;

- система визначення якості виконаних студентом завдань для самостійної (індивідуальної) роботи та рівня набутих ним знань, вмінь, навичок, що передбачає оцінювання у балах усіх результатів, досягнутих під час проведення всіх форм контролю;

- система оцінювання, алгоритм виконання завдань студентом, підготовлені зразки виконання роботи.

Отже, розроблені колективом кафедри методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента на протязі її виконання.

Зрозуміло, що ефективність самостійної навчальної роботи студентів значною мірою залежить від гнучкого та персоналізованого керівництва самостійною роботою, посилення вимог до рівня її результатів за рахунок застосування програмних засобів самонавчання, самоконтролю та самокорекції; збільшення обсягу та продуктивності самостійної роботи у навчальному процесі, підвищення мотивації студентів до СР за рахунок її наближення до реальних умов майбутньої професійної діяльності; урахування індивідуальних особливостей студентів; використання завдань проблемного, навчально-дослідного характеру.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1 липня 2014 року.

2. Мороз І. В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу : Монографія. – К. : Т-во «Освіта України», КОО, 2005. – 196 с.